

1913.

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FUGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDOSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyit-tér sora 1 korona

A „szomorú“ ellenzék.

Írta: *Kossuth Ferenc.*

Bad-Nauheim, június 20.

A munkapártnak e hó 19-én tartott értekezletén Lukács László miniszterelnök azt mondta, hogy: ámbár súlyos támadásoknak vannak ök — már mint ök, a munkapártiak — kiteve az „elszomorodott“ ellenzék táborából, azt hiszi, hogy mikor „a szenvedélyek majd higgadnak“, az ország „minden hazafias polgára hálával fog megemlékezni arról a pártról, amely az országnak visszaadta parlamentjét.

Midőn az ember ilyen kijelentéseket hall, szinte megáll az esze.

Lukács László tehát azt hiszi, hogy ök visszaadták az országnak parlamentjét azzal, hogy megteremtették az erőszak uralmát: hogy büns és gonosz precedenst teremtettek a vak és vad erőszakból; és precedenst teremtettek abból, hogy rendőri karhatalommal dobassanak ki a képviselőházból az országgyűlési képviselők és szuronyerdővel őriztessék a képviselőház bejárata, nehogy oda valómikép visszamenjenek azok, akiket az ország kerületeinek nagy száma oda küldött.

Én pedig azt hiszem, hogy ezzel hosszú időkre elvették az országtól a parlamentjét s megmutatták bel- és küllellenségeinknek azt, hogy magyar emberek is nagyszámmal kaphatók egy ilyen rejteneves merénylet elkövetésére.

Majd akadnak Tisza István példájának követői; ha makacsul ellentáll egy képviselő nekik, majd kidobják; akad talán elnök, aki még Lukács Lászlót is kidobtatja, mert más véleményen lesz, mint ő.

Ha megörlötték az, amit Lukács jósol, hogy az ország minden hazafias polgára hálás lesz azért, mert rendőri karhatalommal kizárták a parlamentből azoknak nagy részét, akik mindvégig megmaradtak amellett az álláspont mellett, amelyet Tisza nagy tüzzel, Lukács nagy bünső kétkedéssel, de nyilvánosság előtt még ő is nagy erővel vallott, hogy t. i. az ország létező jogállományát és elsősorban az újonc megajánlási jogot megsérteni nem szabad, ha megörlötték ez: akkor eljutott volna ez a szegény Magyarország oda, hogy elvesztené alkotmányosságát; mert ezt többé sem megérteni, sem megvédeni nem képes és a mostani nemzedék nem jog-fentartására térmett volna, hanem szolgaságra, amit minden bizonynyal meg is kapna.

De annak az ellenzéknek, melyet „elszomorodott“-nak nevezett Lukács László, egyik tényleg elszomorodott tagja, aki a szélsőséget mindig kerülte, de hitt nemzetében és a sok csalódások dacára, melyek az utóbbi időkben érték, még is hisz benne, ennek az elszomorodott ellenzéknek egyik tagja, egészen

mást jósol. Az ellenzék ez elszomorodott tagja én vagyok.

Én azt jósolom, hogy midőn nem a „szenvedélyek higgadnak“, — mert csak is azért merete, még a fanatizmusában vakmerő Tisza István is, megtenni azt, amit tenni mert, mivelhogy az országban a szenvedélyeket elaltatták a nép kebelében, — hanem midőn felébred az a nagy és szent szenvedély, mely a magyarnak disze volt mindenkoron, a haza szeretetének és féltésének szenvedélye: akkor nem hálát fog érezni a magához jött nemzet azok iránt, kik szuronyt alkalmaztak a nemzet törvénybe iktatott jogainak védelmezői ellen, hanem azt az érzelmét, amely lassan bár, de mélyen behatol a nép lelkivilágába és ott lobogván, évtizedekig ki nem alszik.

Tisza Istvánnak volt már egy öse, aki iránt így érzett a magyar nép évtizedekig s ezt az érzelmét csakis Tisza István apósának, Lászlónak, a haza védelméért a csataterén kapott súlyos sebei és édes apjának, Kálmánnak, hosszú időig a haza jogaiért folytatott erős küzdelme, törölték ki a nép lelkületéből. Ha felébred a nemzet és a nép széles réteg i tudomást vesznek arról, hogy a míg aludt a magyar szellem, miket merészeit megtenni Tisza István azokkal, kik a magyar haza jogaiért (tulz vagy nem tulz módon — mert ez mindegy) küzdöttek: akkor újra föltámad a nép lelkében a Tisza „administrator“ iránt táplált érzelem, de most Tisza István iránt.

Azt a miniszterelnökölt pedig, aki elég gyenge volt arra, hogy egy eljárást, amely őt magát is felfalta, megtörténte után helyeseljen, el fogja söpörni a közfelháborodás, ami csak akkor maradhat el, ha a nemzetnek már egyáltalán nem lenne ereje az élethez. De mert ez az erő még megvan benne: el is kell jönnie — a felháborodás tisztító viharának.

Lukács László miniszterelnök még egy nappal azelőtt, hogy a Tisza forró láza kitört, velem a békéről beszélt; hogyan beszélhetett volna velem a békéről, ha ama forró láz kitöréséről előzetes tudomása lett volna? Ámde, ha mégis volt arról előzetes tudomása és velem mégis a békéről beszélt: akkor ennek az eljárásnak a jellemzését rábizom magára Lukács Lászlóra. Azonban én azt hiszem, hogy Tisza áthömpölygött Lukácsra is; és most ő a „győzők“ vezére; azoké a győzőké, a kik a magyar parlamenti intézményt úgy mentették meg, hogy szuronyok védelme alatt sirját ásták.

— A munkapárt országgyűlési értekezlete ma vagy holnap királyi kéziratral három hónapig elnapoltatja a Ház üléseit. A szuronyok védelme alól tehát haza kerülnek a munkapárti alkotmánytiprók, hogy gyalázatos viselkedéseik habérain pihenjenek. A nemzet pedig nem pihen. Népgyűléseken ad kifejezést méltó felháborodásának országszerte.

Népgyűlés Székelykeresztúrott.

A székely anyavárvs hazafias polgárságának, Székelyudvarhely népének erőteljes mozgalma az egész vármegyére kihatott. Mult vasárnap Székelykeresztúr és vidékének népe tartott hatalmas tiltakozó népgyűlést az Isten szabad ege alatt, a város piac-terén.

Képviselve volt e gyűlésen a járás községeinek igen nagy része, ugyszintén Székelyudvarhely város polgársága is tekintélyes számban.

Az országgyűlési képviselők közül Dr Valentsik Ferenc volt jelen, akit a kíséretében levő polgársággal együtt, a vasuti állomáson Papp Mózes, a székelykeresztúri függetlenségi kör elnöke üdvözölt meghatóan lelkes beszéddel. Erre Dr Valentsik képviselő beszélt hasonló lelkesedéssel, az állomáson zászlóval és zeneszóval megjelent nagy közönség hatalmas éljenzésétől kísérvé.

A menet a siménfalvi fuvózenekarral élén egyenesen a népgyűlés helyére vonult. Itt rövid szünet után, mely alatt a zenekar játszott, megkezdődött a népgyűlés.

Papp Mózes elnök üdvözölte a népet, a székelyudvarhelyi testvér pártot és a vármegye egyet en függetlenségi képviselőjét. Gáspár Balázs szólt az anyaváros pártja nevében és beszédével valóságos lelkesedésre hangolta a gyűlés tagjait s Tiszát és a kormányt elítélő, elkeseredett közbekiáltásokat váltott ki a tömegből.

Dr Valentsik Ferenc képviselőt hatalmas, lelkes éljenzés fogadta az emelvényen. Óriási hatással beszélt: Ismertette a jelen szomorú állapotokat, melybe Tisza István gróf és a hirhedt munkapárt sodorta bele a nemzetet. Elismerte, hogy a nemzet is hibás, mert engedte magát megvesztegetni. Hibás a függetlenségi párt is abban, hogy szétszakadt, holott a magyar történelem eléggé igazolja, mikép itt, ez országban csak két pártnak szabad lennie, miután az emberek is kétfélék: becsületes és becstelen a mint Rákóczi idejében s azután is voltak: kurucok és labancok. Hallgatóságának szívébe véste, hogyan járt el a kormány a nemzet javára most már ismét szövetkezett ellenzékkel szemben. Mily csekély kívánsága volt a pártoknak s minő felháborító módon utasította vissza ezt is a kétes eszközökkel gyűlt, alkotmányellenesen romboló, burkolt abszolútizmussal operáló munkapárt. Ma már nincs alkotmány. Rosszabb helyzetben van az ország a nyílt abszolútizmusnál. (Éljen a köztársaság! — zugta a tömeg.) Mikor pedig Tisza nevet említette, állandóan: le vele, akasztófára való gazember s más ehhez hasonló szidalmak között, egyik székely messze hallhatóan kiáltotta, hogy mihelyt falujába hazaérkezik, Tisza nevű kutyáját, azonnal elpusztítja. A képviselő hatalmas beszéde, mely az ellenzék erős, megdönthetetlen hazafias álláspontját teljes mértékben igazolta, mindenütt mély hatást kellett.

Lőrinczy István unitárius esperes a népjogokról és közvetlen az általános vá-

lasztói jogról tartott hatalmas, gyújtó hatású beszédet. (Pálffy Jenő főszolgabíró leintőleg integetett egyik lelkes székelynek, aki erre hangosan visszavágott: — Nekem hiába intetet. Maga nem generális! Nagy hahota kísérte a visszahuzódó főbíró baklövését.) Lőrinczy esperes markáns vonásokban adta tudtára a népnek, hogy Tiszák most is általnak nézik s azért nem akarnak jogot adni, mert hatalmukat, befolyásukat féltik. Oda kiáltotta: Csúcselék! Becsüld önmagad, ismerd meg önerődet, tarts ki a nemzet követelése mellett és feltétlenül győzni fogsz, mert az igazságos fegyvereket az Isten is segíti! Lelked és értelem egész erejével küzdj! Szeretlek, veled harcolok, mert belőled lettem s ha kell éretted meghalok!...

A zugó taps és éljenzés után Orbán János róm. kath. plebános lépett a népgyűlés elé. A rokonszenves, általános kedvelt pap, gyönyörű beszédet mondott Bach-korszakáról szolt és a Tisza folyó féktelen, piszkos áradatát hozta kapcsolatba szónoki mestermódon. Hangsúlyozza, hogy Tisza grófot és az erkölcstelen munkapártot ideig-óráig a burkolt abszolutizmus tartja fenn...

E közben zuhogó zápor keletkezett. Valóságos ömlött az áldás, melyből egyidő óta naponként kijut, — a föld népének már nem nagy gyönyörűségére. Azt lehetett hinni, hogy szétmegy a nép s megszakad a gyűlés. Nem. A szívós székelyek, kiket nem parancs, nem hivatalos presszió hozott össze, hanem saját becsületes lelkiismeretük vonzott a népgyűlésre, kitartottak. Mikor a zápor legveszettebbül ömlött, egyik atyafi azzal lelkesítette a többi: Tisza Pista sokkal jobban megverte a magyar alkotmányt, mint ahogyan most bennünket ver a zápor! És a zápor alig mult, ismét visszanyerte előbbi képét a székelyek széleskörű, tömött sora. A szónok folytathatta beszédét.

A nép csak látszólag nyugodt, — mondotta — de annál erősebben kitör majd elkeseredtségének elementáris ereje az új választások rendén. Akkor hiába munkálkodik a hatalom, a szuronyok összes erdeje sem fogja kényszeríthetni, hogy a most erőszakoskodó, képviselőit brutálisan kitiltó, az országházából kihurcoltató munkapárt mellé álljon. Szuronyokkal ideig-óráig mindent lehet csinálni, de egyet nem: a szuronyokra ráülni és onnan kormányozni nem lehet. Majd jönni fog a választások ideje, amikor a nemzet igazi felháborodása fényes elégtételt szolgáltat a szövetszertett ellenzéki pártoknak. Addig tömörülni kell, hogy oda kiálthassuk a hatalomnak: Magyar nemzet, uralkodj saját országodban és üzd ki a kufárokat megszentelt hajlékodból! Ha igazi öntudatra ébred a nemzet, sem pénz, sem hatalom az igaz ügy, a haza érdeke mellől eltántoritani nem fogja.

Deák Miklós székelyszentmihályi unitárius lélekész, az unitáriusok aranyos lelkü, fényes tudásu, lebilincselő előadásu papja szolt a néphez oly hatással, a minőt csak ő képes elérni a szívek mélyéig érő szónoki képességével. Valóságos ébresztőt fujt a magyar történelem kurucainak tárogatóján, mely édes-bus hangokat váltott ki hazafias szívéből. Megfújták a riadót. Ébredj! Ébredj te elárult, szegény, szegény magyar nemzet, mert ég a házad, pusztul a vagyonod, legdrágább kincsöd, alkotmányod van veszélyben. Ma-holnap annyi idő sem marad, hogy neved sirkövedre véssed! Így kezdette beszédét és ebben a tónusban elmondotta nemzetünk történetének sötét lapjairól a vérlázító eseményeket s jellemezte a jelent, mely folytatása a gyalázatos multnak. Tizenöt év óta küzdünk az elnyeléssel fenyegető katonai terhek ellen és most a bécsi Burg kapuján bebocsátásért zörget Tiszalulács s a munkapárt erőszakos hazaárulása árán a javaslat, Azonban ezzel szem-

ben a magyar nemzet templomából kihurcoltak képviselőinket. Egyszer, egyetlen egyszer sértették meg a formát, — mondják ők. Egyszer szurták át a nemzet szívet, de ez halálos sebet hagyott alkotmányunkon. Hát hiszen a Tiszát üdvözölő Görgei is csak egyszer árulta el a hazát Világosnál. Jézus-Krisztust is csak egyszer feszítették keresztre a gonoszak, de feltámadott. A nemzet alkotmánya, törvényhozó rendje is fel kell támadjon.

A mely nemzetnek annyi vértanuja volt a multban, a jövőjét feltétele nem szabad. Nem is félti. Hiszi, hogy a választások idején eljön a leszámolás napja, melyen számunkon kérjük a most tobzódó, örvénylésükben végtelenségig erőszakoskodó munkapárttól elkobzott jogainkat. Akkor az ország, a nép kezébe kerül az ostor, melyet most ők csatogtatnak a nemzet fájó testén, ezeréves szabadságán. És akkor, midőn majd ismét közbénk jönnek, kezeinket szorongatják, vállainkat veregetik, kétszínűen oly nagy szeretetet mutatnak, akkor legyen eszén mindenki s fizesse vissza az átkozott rombolóknak mostani tetteit. S ha ezt teszi, ismét áldás lesz a nemzetben és felvirul a haza. Ha pedig gyáván meglapulna, engedné magát barom-módra áruba bocsátani, akkor méltóvá lesz Kossuth Lajos rettenetes átkára. Ezt a nemzet magára nem veheti, nem is veszi, hanem az apostollal fog szólni az árulókhöz: ki innen, vesszetek a ti pénzettekkel együtt!...

Végül beterjesztette a következő határozati javaslatot, melyet a népgyűlés egyhangulag, nagy lelkesedéssel fogadott el:

1. A népgyűlés hazafias elkeseredéssel látja a magyar parlamentben az utóbbi időben történt súlyos jog- és alkotmány sértéseket s ezért bizalmatlan a kormány iránt. Tiltakozik a kiszámíthatatlan veszedelmekkel járó parlamenti erőszakosság ellen s az ellenzék kihurcolása után hozott törvényeket munkapárti határozatoknak tekinti.

2. Követeli a nepjogoknak, nevezetesen a demokratikus választói jognak nemzeti jellegünk megvédése mellett minél szélesebb alapon kenderő kiterjesztését.

3. Rendíthetetlenül ragaszkodik a szövetszertett ellenzéki pártokhoz s velük együtt a legmesszebb menő törvényes küzdelemre kész mindaddig, míg a törvényhozás vissza nem állítatik régi állapotába. A küzdő ellenzék ez alkalommal is üdvözli s nagy alkotmányvédő munkájától várja a teljes jogrend helyreállítását.

Vizy Flóris székelyudvarhelyi műasztalos-mester polgártársunk szolt ezután hatalmas, messze hallható hangján. Szervekedésre buzdította a népet és rendíthetetlen összetartásra, mely olyan erőt biztosít, hogy azon a hatalom minden eszköze megtörik.

Papp Mózes elnök bezárt szavai következtek. Lelkes, elismerő köszönetet mondott a népgyűlésnek, hogy ily kitartóan meghallgatta a szónokokat. Kiemelte a nap jelentőségét, melyre Székelykeresztúr és vidékének népe igazán büszke lehet. Az egyházak vezetői együttes erővel küzdenek valláskülönbség nélkül a szövetszertett ellenzék lobogója alatt. Kiemelte Orbán plebánost és különösen is üdvözölte, hogy a hazafias ügy előmozdítása mellé állott. „A palást, az igazi pap“ első helyen küzd a függetlenségi lobogó alatt — mondá. Hogyne lenne győzelmes az ilyen testvéries egyetértéssel folytatott harc!...

A népgyűlés berekesztése után a zenekar játszott. Majd a közönség csend- és rendben szépen szétozlott. A kirendelt hat száz csendőrnök semmi dolga nem akadt. E helyett ők is beálltak hallgatóságnak.

Hiányos lenne tudósításunk, ha a „Csillag“-vendéglőben történetekről elfeledkeznénk. Gyűlés után a függetlenségi kör vezetősége

és a székelyudvarhelyiek szívesen látott vendégként itt vacsoráztak. Fesztelen társalgás, székely testvéries egyetértés jellemezte a jó hangulatu társaságot, mely fél kilencig maradt együtt a székelykeresztúri zenekar élvezetes játéka mellett.

Az első fogásnál — jó magyar szokás-hoz híven — megindult a pohárköszöntések kifogyhatatlan sora, melyet Gáspár Balázs nyug. tanár, pártelnök kezdett meg; éltetvén a székelykeresztúri ellenzéki férfiakat, kik oly szép példáját adták hazafias összetartásuknak. A párt elnökét, alelnökeit köszöntötte és további sikert kívánt működésükre. Dr. Elekes Dénes ügyvéd, a párt jogtanácsosa, Székelyudvarhely polgárságát; Papp Mózes igazgató, elnök pedig Dr. Valentsik Ferenc orsz. képviselőt, mint az „Udvarhelyvármegyei Szövetszertett Ellenzék“ hivatott vezérét; Lőrinczi István esperes, alelnök, Gáspár Balázs elnököt; Orbán János plebános, alelnök, a véletlenül jelenlevő Dr. Paál Árpád vármegyei főjegyzőt, mint a közigazgatási tisztviselők mintaképét köszöntötte fel.

Dr. Valentsik Ferenc orsz. képviselő gyönyörűen fejtegette a nemzet történeti multját, összekapcsolva a jelenel. Azon hitben van, hogy ha az ország öntudatra ébred, épen úgy eltűnik a munkapárt, amint megsemmisült romboló előde, a november 18-ikába fuladt szabadelvű-párt. Az egyetértésre, rendíthetetlen összetartásra üritette poharát. Papp Mózes a székelykeresztúri három pap alelnököt és negyedikül Deák Miklós székelyszentmihályi papot, a kiváló szónokot, mint igazi hazafiakat üdvözölte. Beszédét így fejezte be: Adja Isten, hogy egyetlen pap se akadjon, aki a mai hazafiatlan törekvésű munkapárti politikával palástját szennyezze és népe előtt meggyalázza.

Az igazi függetlenségi, tényleg a nemzeti ügy szolgálatában álló, fontos szerepet betöltő sajtóról sem feledkezett meg Deák Miklós. Meleg szeretettel köszöntötte annak hivatott képviselőjét: Betegh Pál lapszerkesztőben, mint aki a nemzeti küzdelem idejéről fogva önzetlenül, saját anyagi károsodását, a hatalom folytonos üldöztetését szenvedve, rendíthetetlen kitartással küzd ma is az ellenzék oldala mellett.

Az aranyos kedélyű Gálffy Kálmán ny. főszolgabíró beszélt ezután, üdvözölte Dr. Valentsiket, aki mindnyájunknak képviselője s így a székelykeresztúr-vidéki függetlenségi érzelmű polgároknak is. A munkapártiakkal szintén foglalkozott, élénk derűtséget keltve. Ugron Zoltánnak — ugymond — egyetlen jó szándéka volt, hogy föbelövi magát és azt sem teljesítette. Deák Miklósnéra köszöntötte poharát. Végül Gáspár Balázs megköszönve a székely testvéries fogadtatást, a vármegye nagyráhatott emberét: Dr. Elekes Dénes ügyvédet éltette.

Magyar föld oláh kézen.

— A „Magyarország“ közleménye. —

Öt esztendővel ezelőtt, a Székely Társaságok Szövetségének Szamosujváron tartott közgyűlésén Bethlen István gróf az egész magyar társadalmat megrendítő előadást tartott az oláhoknak rohamos

„Mi vagyunk az utolsó generáció, melyt a magyarság számára még megmenthetjük, — mondotta Bethlen gróf, s végzetesü kijelentését az e héten tartott siófoki gazdaközgyűlésen újabb megdöbbentő adatokkal világította meg. Sajnos, hogy ezt az ijesztő képet feltáró előadást a sajtó szerencsétlen politikai viszonyaink miatt nem részesíthette abban a figyelemben, amint az megérdemelte volna. Érezte, tudta ezt előre Bethlen István gróf, s hogy az alkotmányrombolás borzalmas napjaiban nemzetünk szörnyű tragédiájának mégis biztosíthasson némi érdeklődést, „Az oláhok birtokvásárlá-

sai Magyarországon az utolsó öt évben* c. broszúrban ismerteti azt a rémes veszedelmét, mi a magyar földnek oláh kézre jutásában rejlik.

Megrázóbb, fájdalmasabb és egyszerűsége szegényesebb mementó nem hangzott el még nemzet történetében, mint ez a megcáfolatlan statisztikai adatokkal támogatott jankiáltás, mely akkor, midőn egy bünszolgai rendszer a nemzet önállóságát biztosító alkotmányt rombadönti, — feltárja ennek a rendszernek évtizedes mulasztásait a magyar föld megtartásában rejlő mérhetetlen erő fel nem ismerésében. Százhatvan-hatezer katasztrális hold magyar föld került hetvenmillió korona értékben az utolsó öt esztendőben magyar bankok, magyar ügyvédek, papok, tanítók, penzionált katonatisztek, ügynökök közvetítésével oláh kézre az oláhoklakta vármegyékben. Hány hold és mekkora érték juthatott az oláhok tulajdonába a megelőző években, mióta a nemzeti-törvényeket ápoló szegényes kormánypolitika orgiát ül ebben az országban?

De lássuk csak vármegyénként Bethlen István gróf statisztikai adatai alapján a magyar föld elvesztésének kétségbeesztő sorozatát. Holdszám veszteségben Arad vármegye áll első helyen, hol 36503 kat. hold 12,287.770 korona értékben került oláhokkézre. Azután Bihar vármegye, a nemzet „apostolának” híres vármegyéje következik, ahol 19.058 kat. hold a veszteség 8,009.300 korona értékben. Az értékelési veszteség azonban legnagyobb Torontál vármegyében, ahol 13 millió 265.600 korona vételért fizettek az oláhok 11.065 kat. hold földért.

Elrettentő az a számsor, ami Bethlen István gróf kétségbeesett lélekkel megírt munkájából élénk tárul. Erdélyben, hol ma már a magyarság kis szigetekre szorulva nemzeti életért retteg, itt 64.120 holdat foglaltak el az oláhok 23,022.700 korona értékben, ami az oláhoklakta vármegyékben az összes mezőgazdasági birtoknak 8 százalékat foglalja magában. A Királyhágón innen fekvő vármegyékben 102.483 holdat vesztettünk 45,148.217 korona értékben. Tehát a veszteség az oláhoklakta vármegyékben a mezőgazdasági birtokból összesen 6,6 százalék.

És vannak egészen szűz vármegyék Erdélyben, ahol az utolsó öt év statisztikája nem mutathat ki veszteséget, mert ott már jóval korábban befejeződött a magyar birtok elvesztésének ijesztő folyamata. Ilyenek: Szeben, Brassó és Fogaras vármegyék. Csik vármegye az egyetlen, hol még az oláhok nem tudott számottevő magyar talajhoz jutni. A nagyon kevés nemzetiséget számláló Udvarhely vármegyébe is már be tudta tenni a lábát az oláh bankok fékezhetetlen földéhsége és senki sem biztosíthat afelől, hogy míg „illetékes tényezők” az alkotmány megsemmisítésében és törvények tiprásában merítik ki kötelességük teljesítését, addig a magyar földre még nagyobb erővel vetik rá magukat az oláhok.

Hogy ez a szomorú kép még siralmasabb legyen, rá kell mutatnunk arra is Bethlen gróf ijesztő véskiáltása nyomán, hogy a földvesztés csak a 100 holdon felüli birtokokat foglalja magában. A kishirtok és törpebirtok veszteségről, ami napirenden van főként Erdélyben, nincsenek adatok. Mit vesztettünk itt, annak Isten a megmondhatója.

Annyira nemzeti ügyet képez ez a kérdés, hogy itt pártpolitikáról beszélni nem volna szabad, hiszen még azokról sem lehet feltételezni, hogy ezt a végzetes, pusztító folyamatot elősegítik, akik az alkotmány, a törvény, a nemzeti tradíciók lábát tiprásával akarják „megmenteni” az országot. De mégis Bethlen István gróf nagyjelentőségű munkájának egy mondata: „a magyar birtokosztály a hazafiasság hiányának

tartotta, azzal illette és elítélte azokat, kik oláhoknak birtokot eladtak” — önkéntelenül arra sarkal, hogy firtassuk egy kissé az eladókat is. Csak néhány nevet ragadunk ki a sok száz név közül, hogy rájuk olvassuk az erdélyi birtokos osztálynak Bethlen István gróf által regisztrált ítéletét. Teleki Samu gróf, Almay Olivér, Mayer Ödön, Hollaki Imre munkapárti képviselők, id. Heller János gróf, Mara László, Fejérváry Jenő, Somogyi István főispánok, Szapáry Pál gróf, a Teleszki- és Beöthy-családok tagjai, Zeyk Károly, Mikó Árpád, Barcsay Domokos, Bauszner Guidó volt főispán és főrendiházi tagok, stb., a „nemzeti” munkapártnak oszlopos tagjai előszeretettel adták birtokaikat oláh kézre.

Nem élünk most olyan időket, hogy volna valamely szerve az államnak, melynek figyelmét erre az elrettentő züllésre eredménytelenné felhívni lehetne. Csak bus lemondással, reménytelenül konstatálnunk lehet földünknek és fajunknak rémes pusztulását.

Bethlen István gróf ennek dacára érdemes munkát végzett, s aggodó lelkének véskiáltásáért köszönettel tartozik neki az ország, s ha majd elvonul fejünk felül a vihar, talán meg fogja hallani ezt az egész ország és minden faktor, akit illet.

Lajos Dénes.

HIREK.

— **Az ellenzék üdvözlése.** A vasárnapi népgyűlésből a szövetkezett ellenzék vezetőségéhez a következő táviratot intézték: A mai napon tartott székelykeresztúri népgyűlésről a nép ezreinek üdvözlését küldjük. Rendíthetetlenül ragaszkodunk a szövetkezett ellenzéki párthoz s velük együtt a legmesszebb menő törvényes küzdelemre készek vagyunk mindaddig, míg a törvényhozás vissza nem állítatja régi állapotába. Kívánjuk, hogy nagy alkotmányvédők munkájukat minél hamarabb a teljes jogrend helyreállítása kövesse. Pap Mózes elnök. Szentmártoni Kálmán titkár.

— **A székely dalosok Budapestén.** Székely Dalegyletünk tagjai tegnap a reggeli vónattal utaztak el az Országos Dalos Szövetség díszgyűlésére és versenyére. Isten vezérelje derék székely dalosainkat és adja, hogy újabb díszességgel gazdagítsák eddigi érdemeiket az ország fővárosában!

— **Városi közgyűlés.** Székelyudvarhely város képviselőtestülete e hó 24-én rendkívüli közgyűlést tartott. A tanács előterjesztésére 300 K segélyt szavaztak meg a Székely Dalegylet részére és egyhangulag elhatározták, hogy az Országos Dalos Szövetség a legközelebbi dalos versenynek Székelyudvarhelyen leendő tartására meghívassák. A meghívásnak a város nevében való tolmácsolásával Dr. Pál Árpád vármegyei főjegyző, dalegyleti elnököt bízták meg. A Bem-utcai házak lebontásával és a régi vágóhidon való felépítésével 5800 K vállalati összeggel Tóth Józseffel kötötték szerződést. Kessay F. Pál városi állatorvos lemondását — a földmívelésügyi miniszter a temesmegyei Kevevára belépő-állomáson járási m. kir. állatorvosnak nevezett ki és a belépő-állomási szolgálattal is megbízott — tudomásul vették június hó végével való távozással s az állás betöltése ügyében az alispánt megkeresték. Addig is a helyettesítés eszközölését a polgármesterre bízták. Ezzel a közgyűlés véget ért.

— **A polgári leányiskola** vasárnap igen sikerült záró-ünnepélyt tartott a Budapest-szálló színháztermében. Nagy közönség élvezte végig a válogatott műsort és a több szöveg megnyilvánult tetszés-zaj, tapsvihar igazolta, hogy a vezetőség s különösen Dobóné Dömény Mária zenetanárnő fáradhatatlan tevékenységét, valamint a szereplő növendékek ügyességét teljes mértékben tudja méltányolni.

E NAP

Hétfő Julius

Theodorik

az új évnegyed kezdete
Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZÉKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan a küldessék

Székely Testvérek!

Nagy küzdelem között áll a magyar nemzet. — Szüksége van minden fiára, de sokszorosan szükséges a szabad, függetlenségi, bátor szavny ujság. Mert ha minden szabadságunktól megfosztanak is, a sajtó által vissza szerezhetjük elkobzott jogainkat.

Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót, mert azzal önmagunk függetlenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafiassággal kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f

— **„Népgyűlés és faklyásmenet”.** E címen rettenetes rövid látással, a lelkiismeretnek legparányibb látszata nélkül, merész igazságtalansággal, szóval munkapárti elvetemedettséggel foglalkozik az Udvarhelyi Hirdető ugynevezett „Udvarhelyvármegye független politikai lapja” Székelyudvarhely város polgárságának e hó 16-án tartott népgyűléssel s az azt követő faklyásmenetnek lefolyásával. Vajjon mit gondol ez a mindenkor hatalom árnyékába húzódo, „független” jelzővel kendőzött, bécsi ronggyal szinezett kormánypárti szócso? Annyira bárgyúnak hiszi hivatalos presszióval fogdosott, elvakítani törekedett olvasóit (ha ilyenek még létezhetnek a mai viszonyok között!), hogy a szemük láttára megtörtént igazságokat is hazugságnak fogják elhinni majd neki! *Tunyogi* Csapó Ferenc, ez a derék, becsületes hazafi, a „Központi-szálló” bérlője, már korábban megadta a méltó választ... Most a magyar nemzet alkotmányáért foly a harc. Deák Ferenc, ki a sajtótörvényt egyetlen törvényszakaszba szerette volna foglalni s ez az, hogy: „Hazudni pedig nem szabad” — a haza érdekében álló cselekedetekről így szólt: „Én kezemmel soha zsebem körül nem forgolódtam, midőn a haza érdeke forgott kérdésben; tiszta keblemben tartottam mindig kezemet, s nyugodt lelkiismerettel huztam ki azt onnan. Adja Isten, hogy a kik e helyen, mint a nemzet képviselői időnkint megjelennek, ezt szintén ily tiszta érzéssel mondhasák”. Mi ezt követjük. A „független” szócso, „független” nevéhez méltóan, miért nem fogad szót a nagy Deáknak? „Hazudni pedig nem szabad!” Avagy címe is a tartalomhoz való? Ebben igaza lehet...

— **Kamarai ülés.** A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara e hó 28-án d. u. 3 órakor székházában, Marosvásárhelyi tejes ülést tart.

— **Kuria a zálogüzletről.** Az aradi ipar- és népbank, melynek zálogüzlete is van, évek óta azt a gyakorlatot követi, hogy három hónapra előre levonja a kamatot a zálogtárgyakra adott kölcsönből. Tavaly a rendőrség feljelentette a bank vezérigazgatóját, hogy törvénytelen kamatszédésre utasítja a zálogosztályt. Az aradi járásbíró, majd a törvényszék elutasította a feljelentést és kimondotta, hogy a bank jogosan veszi föl három hónapra előre a kamatot. A rendőrség fölvitte az ügyet a Kuriára, mely megállapította, hogy a két alsó fórum megsértette a törvényt. A zálogintézeteknek ugyan is csak egy hónapi kamatot szabad előre levonni, egy hónapon túl csak annyi kamatot számíthat, a hány napig a zálogtárgy nála volt. A Kuria utasította a járásbírókat, hogy az 1881. évi XIV. törvények alapján indítsanak új eljárást.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő be-
vásárlásainál és megrendeléseinel a SZÉKELY-UDVARHELY c. ujságo felemléni szíveskedjék.

Családi ház

Székeludvarhelyt, a Solymossy-utcában, mely szép tágas 2 szobából, konyha, pince, istálló és más melléképületekkel, külön udvarral, gyümölcsös- és veteményes kerttel, a vasúti állomás közelében egészséges levegővel bír, igen szép helyen van, azonnal eladó. 8 évig adómentes. 2400 K készpénzzel átvehető ifj. Pálfi József tulajdonostól ugyanott.

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai.

Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székeludvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címeresive illusztrált mű, igen becses család történeti adatokat tartalmaz.

Polgári leányiskolát végzett

leányt julius 1-ére felvesz Fábián József gőzfűrés- és gőztéglagyárának irodájában Székeludvarhelyt.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és borszárművelők **Medgyes.**

Legjobb borszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kétféle sajáttermés és vörös borek.

Katolikus és református imakönyvek e lap kiadóhivatalában kaphatók.

Meghívó.

Székeludvarhelyi ipari és gazdasági Hitelszövetkezet, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja folyó hó 29-én d. u. 3 órakor a szövetkezet helyiségében.

rendes közgyűlést

tart, melyre a tagok, most már másodízben meghívottak, azon figyelemmel, hogy az alapszabályok 40 §-a értelmében — tekintet nélkül a tagok számára — fog a közgyűlés megtartatni.

Székeludvarhely, 1912. jun 21. Az igazgatóság

80 hold tagosított birtok Héjasfalván eladó. A terhek átvételével kevés pénzzel megvehető, jutányos árban. Esetleg Székeludvarhelyt egy nagyobb beitelekkel elcserélhető. Értesítést ad: ifj. Orbók Lajos Medgyes.

B O R!

Fernengel Gyula székeludvarhelyi borszárművelő kedőné!

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Eladó aratógép.

Egy teljesen jó karban levő **marokrakó aratógép** — birtok bérbeadás miatt — eladó 300 koronáért *Jeddy Tamás*nál Rugonfalván, posta ugyanott. Tudakozódni e lap kiadóhivatalában is lehet.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is. **St. Fernolendt Wien III.** cs. és kir. udvari szállító.

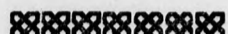
80 éves gyári fennállás

Védjegy: „Horgony”.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyított házi készítmény, mely már száz év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyított készítmény, oszdnál és meghűléseknel.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt be-
vásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan eredeti
üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel
és a **Dr. Richter** cégjegyzékkel ellátott dobozban van
csomagolva. Ára üvegekben K-50, K1.40 és K2.-
és ügyeskedés minden gyógyszerüzletben kapható —
Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, Budapest.
Dr. Richter gyógyszerüzlet az „Arany oroszlánhoz”,
Prágában, Elisabethstrasse 9. neu.

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések**

ugyszintén mindenféle **könyvnyomdai és könyvkötői** munkákat izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek **Betegh Pál** könyvnyomdátó és könyvkötő-intézetében.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as légtelenségű lap, Udvarhely megye legelőnyösebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Ande Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legelőnyösebb magyar gyártmányú díszlevegőpapírok. Ezekon kívül **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeil felvetel, levél-kártyák, gyász- és névjegyek, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATO- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súly és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógép-papírok, esomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden súlyban. Hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépirási és rondírási minták. Olesó legyező-falrajzek, klozet-papírok, szivarkahüvely, szivarka névjegytárcák **Dohány-összivatartárcák** bőrből és féméből. Börtárcák, pénzes-erszények, okmány és írománytárcák.

Székeludvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatóságai és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olesó áron kerülnek ki

Acélirótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszáruk, dísztollszáruk. Ironok, fekete, szines és másoló-ironok, notes-ironok, esavarironok (crayonok), zsebironok, esavarironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kreták, iskolai, kávéházi és fajlázó kreták, szines kreták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vegy- és ruhajelző-tinták, bejegyzőfesték, tus mézga, folttiszo, titbronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurók, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezok és hengerek. Riangoló-sipok és o. ránk. Monogramok fehéremű és levélpapírjelzésre. Kezi nyomda. — Különféle bejegyzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött féméből, erdészkalapácsok gyári árban.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székeludvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megye **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beiró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzetkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itatódeszkák, olaj- és zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézők, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyegszögek, kapesok stb.

Betegh Pál könyvnyomdátó és könyvkötő-intézete Székeludvarhely